

Захарченко Олександр Валерійович

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДИТЯЧА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Злочинність неповнолітніх завжди була і залишається однією з найбільш актуальних соціально-правових проблем нашого суспільства [1, с. 142]. Адже проблема протидії підлітковій деліктності є пріоритетним завданням не тільки поліції, а й суспільства в цілому, тому, що молоде покоління є природним резервом соціального розвитку. Кримінальні навички, набуті особами у дитячому віці, нерідко супроводжують їх протягом тривалого часу, а подекуди й усе життя. У такий спосіб, неповнолітні правопорушники становлять резерв майбутньої злочинності. Дослідження злочинності дітей, передусім особливостей сучасних її проявів, є необхідною умовою протидії правопорушенням.

Дитяча злочинність – це серйозна проблема, оскільки суб'єктами вчинених злочинів є неповнолітні. Вони лише починають своє свідоме життя. Дії неповнолітніх правопорушників останнім часом характеризуються все більшою жорстокістю та цинізмом. Підлітки беруть участь у групових злочинах, часто з використанням спеціальних знарядь (холодної зброї, кастетів, бит), зареєстровані випадки вбивств з особливою жорстокістю, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, зґвалтувань, хуліганських дій, жорстокого булінгу, а також продаж наркотичних засобів [2, с. 176].

Під особистістю дитини-правопорушника ми розуміємо суспільно-небезпечного підлітка із соціально-психологічними та морально-правовими дефектами свідомості, який в умовах конкретної життєвої ситуації вчинив правопорушення або злочин [3, с. 42]. На відміну від злочинності дорослих, злочинність неповнолітніх вирізняється груповим характером. Майже половину злочинів неповнолітні вчиняють у складі групи. Наприклад, до 75–80 % крадіжок, пограбувань, хуліганства, вимагань та зґвалтувань можуть вчинятися дітьми у складі групи. Зазвичай групи неповнолітніх нечисленні (2-3 особи), без стійкої організації, нетривалі за часом існування.

Склад та інші якісні характеристики злочинних груп неповнолітніх залежать від виду вчинюваних злочинів та ситуації. Наприклад, заздалегідь сплановані крадіжки з квартир, сховищ, баз, складів, а також розбої вчиняються переважно групами неповнолітніх до трьох осіб, що зорганізовані та діяли більш-менш тривалий період. Ситуативні групові

злочини (наприклад, зґвалтування, незаконне заволодіння транспортними засобами, пограбування, хуліганство) у 50–70 % випадках вчиняли численніші групи неповнолітніх (до 5–7, а іноді й до 10 і більше осіб) без чіткої організації та без попередньої тривалої підготовки [4, с. 296].

Вищезазначене пов'язане з психофізіологічними та соціально-груповими особливостями дітей. Підліток, особливо со-ціально неблагополучний, завжди тягнеться до сили, а об'єднання в групи дає бажане відчуття сили. Злочинні групи неповнолітніх відрізняються високою кримінальною активністю й мобільністю. Вони здатні в найкоротші терміни змінювати спрямовані злочини [1, с. 142]. Діти стають на шлях учинення злочинів із таких причин:

– по-перше, їх втягують у злочинну діяльність дорослі особи, які мають кримінальний досвід;

– по-друге, через заборонену (протиправну) поведінку діти в ігровій чи протестній формі самостверджуються, чим спотворено реалізують права на самостійність (дорослість);

– по-третє, учинення злочинів – це захисна реакція на соціальну безпорадність, відчуття покинутості, невизначеність і страх перед майбутнім;

– по-четверте, злочинна поведінка виступає засобом адаптації до складних умов життя, боротьби за виживання у будь-який спосіб [5, с. 205].

Отже, дитяча злочинність – це протиправна поведінка неповнолітніх, що є загрозою для суспільства та потребує негайного реагування та попередження. Адже саме діти – це майбутнє країни, якими вони є сьогодні, таким буде наше майбутнє завтра. Пріоритетне місце серед державних органів, що протидіють та попереджають дитячу злочинність, посідають підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України.

1. Мозгова В. А. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх. Юридичний вісник. 2014. № 2 (31). С. 142–147.

2. Корольчук В. В. Актуальні проблеми запобігання злочинам неповнолітніх. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2013. № 1. С. 176–182.

3. Костенко О. М., Юзікова Н. С. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження : монографія. Харків : Право, 2006. 292 с.

4. Якімова С. В. Особливості кримінологічної характеристики злочинів неповнолітніх. Science. 2015. С. 292–299 URL : http://science2016.lp.edu.ua/sites/default/files/Full_text_of_%20papers/vnulpurn_2015_827_50.pdf.

5. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С. 204–217.